

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrto leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 29. marca 1871.

O b s e g: Oklic kranjskim gospodarjem. — Kaj so Suffolgovci in zakaj so tako dobri. — O gozdnem varstvu. (Dalje.) — Telovadno in boriteljsko imenoslovje. (Dalje.) — Klic na tabor v Kastvi. — Slovenske uganjke. (Dalje.) — Pro-past srca. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Oklic kranjskim gospodarjem.

Kranjska kmetijska družba je dobila državno podporo tudi za povzdigo svinjske reje. Ker pa za to, da se zdatno zboljša naša svinjereja, ni boljšega sredstva kakor je ta, da v deželo dobimo tisto angleško pleme, ki se Suffolško imenuje, zato je s pripomočjo „Novicam“ znanega kmetijskega učitelja Feuserja nakupila Suffolških mladih, 2 do 5 mesecev starih mrjasčkov in svinjic, ktere bo pod ceno, po kateri jih je družba kmetijska kupila, na prodaj po poti dražbe (licitande) postavila.

Ta prodaja bode v sredo po veliki noči, 12. dne prihodnjega meseca aprila, dopoldne od 9. do 10. ure na pristavi gosp. odbornika P. Lasnika pod Rožnikom (Rosenbach). Prodajala se bode ta živinica le sparoma, to je, en mrjasec in ena svinja, in proti temu, da se koj na mestu plača, in kdor jo je kupil, da tudi koj seboj vzame.

Glavni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 26. marca 1871.

Kaj so Suffolgovci in zakaj so tako dobri?

Da naši gospodarji, katerim je Suffolško pleme prešičev še neznano, poznajo to pleme, povemo jim sledeče:

Angleži so tudi mojstri v svinski reji. Izdelali so se več imenitnih plemen, ki imajo svoja imena od tistega kraja, kjer so doma.

Med žlahnimi in velikimi plemeni slovijo najbolj prešiči iz Suffolka, Essex-a in Yorshise-a.

Najdebelejši so Suffolgovci. Imenitni so ti prešiči, ki so beli, šetinasti, precej dolge glave in velicih, spred pobešenih ušes, posebno zato, ker se 1) dadó silno odebeliti (spitati) in sicer tako, da nekteri v 3. letu že 8 centov in še več vagajo, 2) da vse, kar se jim za živež poklada, do zadnjega cemperca obrnejo v slanino (špeh) in meso, 3) da so trdni in ne zbirčni pri klaji, in 4) da so svinje zelo rodovitne. Za popolno spitanje pa potrebujejo več časa in obilne klaje; zato more gospodar, ki hoče več tacihi prasci spitati, z obilno klajo oskrbljen biti.

Ni ga boljšega pomočka zboljšati našo domačo svinjsko rejo, kakor je ta, da si premožen gospodar omisli angleškega mrjasca. Če tudi je veliko draži, splača se kmalu zato, ker z enako mero klaje in v enakem času po angleškem mrjascu narejeni prešiči 25 odstotkov več mesa in slanine zaredé. Pri 2 prascih,

ki sta po 2 centa težka, ima tedaj gospodar najmanj za 1 cent dobička več, to je v denarjih najmanj 25 gold.

Ker pa si — tako piše v tej svinjereji skušeni g. Feuser — manjši kmet ne more lahko kupiti dragega mrjasca, naj več gospodarjev skupaj si omisli enega. Če tudi 10—12 tednov star mrjasček velja 30 gold., kedar je za pleme (s $\frac{3}{4}$ do 1 leta) pripraven pa velja 70 do 100 gold., se ta denar vendar izplača, da je svinja le nekoliko mladih vrgla, ker vsako tako prase je med brati vsaj 5 gld. več vredno kakor drugo navadno prase. To pa soseski, kateri se leto in dan le 400 tacihi praset rodi, vrže že 2000 gold. — in zato je le enega mrjasca treba, kajti 40 svinjam zadostuje en mrjasec.

Gosp. Feuser je preračunal, da celo naše cesarstvo, ki šteje okoli 8 milijonov prešičev, bi si s plemenjenjem angleških prešičev lahko 40 milijonov gld. več premoženja pridobilo, po takem tedaj kranjska naša dežela, ki šteje blizu 100.000 prešičev, blizu 1 milijon gld. več.

Pri reji je pa na to skrbno gledati, da taki mrjasci in take svinje, ki smo jih dobili s tem, da smo angleškega mrjasca plemenili z domačo svinjo, se ne smejo za pleme obdržati, kajti taka pomešana živina ni več tako rodovitna in se tudi ne dá več tako spitati. Treba tedaj, da se na navadno domačo svinjo spušča angleški mrjasec.

(Konec prihodnjič.)

O gozdnem varstvu.

Spisuje Franjo Padar.

(Dalje.)

III. O gozdnih potih in o potrebi popravljati jih.

Slaba pota niso le težavna in škodljiva za voznike, ki les iz gozdov vozijo, temuč so tudi za gozdnega gospodarja nekoristna, ker cena lesa se zavoljo tega zniža in mlademu in staremu gozdu dosti kvara napravi. Vse to ne potrebuje dokazov, ker lahko se razvidi, da tak les, če ga po dobrih potih iz gozda dobimo, več ceno ima kakor oni, ki se zaradi slabih potov težko izpeljava. Ceno, ki jo zahtevajo slaba pota, se odračuni od lesa, je toraj zguba gozdarskega gospodarja.

Slaba pota so pa tudi neposredne škodljive. Mnogo mladega drevja bilo je že poškodovanega s tem, da vozniki, ogibaje se grdihi potov, so ognili se na mlado lesovje — in vsak se je že lahko prepričal, da stara drevesa, odrta od koles ali z odtrganimi koreninami, malo prirastka imajo in kmalu suhe veje dobé. Večkrat zapazimo le kakošno mlako, ktere se vsak voznik

Kaj so Suffolkovci in zakaj so tako dobri?

(Konec.)

Po plemenu naj se spuščajo mrjasci, kedar so blizo eno leto stari; potem so do 4. leta za pleme ugodni. O 4. letu se režejo in potem spitajo. Svinje imajo od 2. do 6. leta najboljše mladiče.

Kdor si hoče čisto pleme obdržati, mora za pleme zmirom imeti mrjasca istega plemena, pa ne od ene rodovine, kajti napačno bi ravnal, kdor bi očeta spuščal k hčeri ali sina k svoji materi; slabo je tudi, če bi se praseta ene matere med seboj plemenila.

Za pleme naj se ohranijo najlepši mladiči; svinjica naj ima vsaj najmanj 10 sescev. — Bukanje svinje traja 36 do 48 ur; navadna brejost traja 3 mesece, 3 tedne in 3 dni. — Krma se jej daje navadna, le da se iz začetka vsak dan pridá pol funta rženih otrobov ali četrt funta lanénih preš, potem pa unih en funt, teh pa pol funta.

Materno mleko je tudi mladim prva in najboljša hrana. Da se navadijo sami žreti, naj se čez 14 dni postavijo v posebno ograjo ter jim večkrat na dan daje skleda kuhanega sladkega mleka z nekoliko kosčki belega kruha.

Odstavljena praseta se krmijo s posnetim mlekom, pa se jim na dan še dá 4 lote ječmena ali ovsa. Ako jih driska žene, naj se jim dá nekoliko zmlete krede.

Mrjaščeki 7 mesecev stari se režejo, ako jih gospodar ne obdrži za pleme.

Ko so 5 mesecev stari, smejo na pašo iti.

Svinska hrana je različna. Zmleti ječmen je za mlade in stare dober. — Oves zmlet in v redko juho (župo) skuhan, je najboljša hrana mladim. Laneno seme in ajda sta izvrstna hrana za plemenno in pitavno živino; oba se v moko zmleta potreseta na hrano. Med otrobi so ajdovi najboljši, za njimi pšenični, najtežje prebavljivi so rženi. Želod jim je izvrstna hrana. Frišna klaja jim dobro tekne. — Krompir je med korenstvom najboljši, repa in buče so manj vredne.

Sol jim v starosti od pol leta do enega leta po četrt do pol lota na dan dobro tekne; al nobeni živini ni tako nevarno, če se je preveč soli dá, kakor prešičem.

Národno-gospodarske stvari.

Koliko goldinarskih kolekov je treba za zemljiščino-knjižne izpiske? *)

Tarifni stavek 17 davščinske postave od 9. februarja 1850. leta odločuje, da je od pole treba en goldinar; toraj je tudi na Štírskem, Dolnjeavstrijskem in menda tudi drugod že čez 20 let navada od pole porabiti le en gold., akoravno se potrdi več zemljiščinah številke enega in istega posestnika iz enih in istih zemljiščinah bukev. — Na Kranjskem pa se zahteva po en gold. od vsake zemljiščine številke, ali pa se ne dajo skupni izpiski, ampak samo posamni od vsake zemljiščine številke posebej, kakor je to izrekla preslavna c. k. deželna sodnija v Ljubljani z odlokom od 2. marca 1871. leta, št. 1165, na neko vlogo. V drugih deželah se po takem, postavimo, od deset številke enega posestnika, ki je zelo zadolžen, da je pet pól treba pri sestavi takega izpiska napisati, porabi pet

*) Vzeli smo ta sestavek iz 7. in 8. lista našega „Pravnika slov.“, ker je tako nezmerne važnosti za našo deželo, da težko čakamo, kako se bode razvzlozilo to vprašanje, katero spet preočito kaže na dvojno mero.

Vred.

goldinarskih kolekov; pri nas na Kranjskem pa petdeset goldinarskih kolekov, ker je treba namesto petih pól napisati jih petdeset.

Pri neki pritožbi do c. k. finančnega ministerstva se nahaja en izpisek zastran devet števil in vknjižbami na dveh polah z dvema goldinarskima kolekoma, pri nas pa je za isti izpisek treba osemnajst goldinarskih kolekov in tako vedno v tej razmeri. Ta različnost znaša pri nas po mnenji več izvedencev na leto več kot dvadeset tisuč goldinarjev, ker je na naznailo, da se drugod za take skupne zemljiščino-knjižne izpiske ne gledé na število posestev po postavi le en goldinar jemlje od vsake pôle, odgovorilo c. k. finančno deželno vodstvo v Gradci pod števil. 2109 to-le: „Dem Herrn Bittsteller zum Bescheide, dass die T. P. 17 des Gebührengesetzes für die Grundbuchsauszüge die Stempelgebühr pr. 1 fl. von jedem Bogen vorschreibt, ohne Bezeichnung, ob dieselben über eine einzelne oder über mehrere Realitäten (Grundbuchs-Nummern) desselben Eigenthümers lauten, daher der Vorgang der Grundbuchsämter in Steiermark, welche hiernach die Grundbuchsauszüge mit den erforderlichen Stempelmarken versehen ausfertigen, korrekt ist und einen Anlass zu einer Verfügung im Gegenstande dieser Finanz-Landes-Direktion nicht bietet.“

K. k. Finanz-Landes-Direktion Graz am 8. März 1871.

Reiner“.

„Pravnik“ prinese to reč še enkrat, ko mu pride rešitev pritožbe od c. kr. finančnega ministerstva iz Dunaja, ker se ena in ista postava ima v vseh deželah enako izvrševati, in če je navada na Kranjskem prava, morajo v drugih deželah doplačevati; če pa je tamošnja navada prava, se tudi tukaj ne sme več kolekov jemati, kar v deželi, ki je z davki preobložena, nikakor ni upravičeno pri tako velikih kolekih. Pozornost vseh c. kr. zemljiščino-knjižnih uradov obračamo na gori navedeno rešitev.

Politične stvari.

Naš položaj.

Politiški položaj v Evropi se v zadnjih tednih ni razjasnil; on je marveč dospel do soparice, iz ktere žuga nastati vihar. V nesrečni Franciji velika stranka skuša oživiti načela socializma in komunizma, to je, onega strahovitega „kar je tvoje, to je tudi moje“, ktera skoro že 40 let goje ne le francoski, ampak tudi nemški republikanci. Ta politiška sapa se tako kmalu ne razkadí in skoro nedvomljivo je, da čisto novo narodovsko gibanje izide zopet od tod, od koder so doslé izhajala skoro vsa svet pretresajoča gibanja, namreč iz Francije.

Gledé tega nevarnega položaja bi pač dobro storila Avstrija, da se že zdaj pripravlja na velike mogoče primerljeje in da resno prevdarja vprašanje: ali je res, kakor trdijo naši nasprotniki, Nemčija tista država, ki jej zagotovi prihodnji obstanek?

To, kar avstrijski narodi danes slutijo v vnanji politiki, pač ni nadepolno. Ako politika, s katero grof Beust vodi Avstrijo, nima stališča, danes nam še prikritega, gotovo je, da Avstrija s svojimi nemškimi deželami naravnost veslá Nemčiji v roke, — toraj v svojo pogubo. Nas obhaja strah, da Avstrija, od kar stoji, ni bila tako osamljena in zapuščena, kakor dandanes.

In kaj je Avstrijo spravilo v tako nevarni položaj? Ali ne njeno neprenehano tiščanje v Nemčijo? Ali ni Bach skozi celih deset let ponemčeval vse avstrijske dežele, tudi one ogerske krone? Ali je v